

* Brandbol
Stiftet *
1983
Historielag

Brandvalitten

Kaptein Dreyers ferdaskrin

Nr. 2 Mai 2008 23. årg.

Brandvalitten

Medlemsblad for Brandval Historielag

INNHOOLD

Våren er her av Halvor Noer	s 2
Bernt Moen – en historieforteller av Per Skogrand	s 3
Navn til glede og besvær II av Johan Seglsten	s 5
Kaptein Dreyers ferdaskrin av Halvor Noer	s 7
Erik Eriksen til minne av Halvor Noer	s 9
Minner fra krigstida av Terje Sternberg	s 10
Replikk-kunstneren Trygve Brenna av Halvor Noer	s 12
Strofer etter Trygve Brenna av Tor Aarstad	s 13
Norsk Skogfinsk Museum av Haavard Noer	s 14
Momenter fra Årsmeldinga av Halvor Noer	s 15
Utdrag av årsmøtoreferat av Jan G. Hokaasen	s 17
Tillitsvalgte 2008	s 18
Bøker med mer til salgs	s 19
Hvem er dette?	s 19
Ord og uttrykk av Tor Aarstad	s 20

Redaksjonen:

Ansv. red.:	Tlf.
Halvor Noer	62 82 63 51
Ruth Ruud	62 82 64 17
Ole Erik Ruud, lay out	62 82 61 11
Trond Berger	62 82 60 15
Ole Lunder, annonser	62 82 66 22

Trykk:	
Vinger Trykkeri A/S	62 81 97 00

Framsidede:
Kaptein Dreyers ferdaskrin
Foto: Halvor Noer

Noen ord fra lederen:

Våren er her

Igjen er en vinter lagt bak oss med mange innendørs-arrangementer - og mye historiegransking er utført.

Nå står vår og sommer foran oss med mer utendørs aktiviteter som dugnader, Tundag og utferder.

Grisehuset har fått en utvendig fornyelse i vår med ny panel. Snekkergjengen har gjort en flott jobb allerede. Så får vi se hva vi får gjort senere i år av ugjorte oppgaver på Skineb, som utbedringer av stabburene og beising av flere hus. Vi har også fått godkjent tegninger for utbygging av Nistun, slik at møterommet blir dobbelt så stort. Det viser seg stadig at det er behov for en slik utvidelse.

Planleggingen av Tundagen 7. juni er i god gjenge. Jeg tror flere utflyttede Brandvalitter kunne ha glede av å være med oss denne dagen. I år er det Tundag samtidig med Brandvaldagen. Dermed blir det liv og røre i gamle "London".

Som det fremgår av siste side, er det planlagt en vandring og en busstur – som i fjor.

Dessuten er planlegging av Jubileumsfest 25. oktober i full gang. Sett av den dagen allerede nå!

Vi har mye stoff fra årsmøtet i dette nummeret. Både årsmeldingen og oversikten over tillitsvalgte viser at det er stor aktivitet i laget for tiden. Det er mange medlemmer som bidrar til dette, men vi vil gjerne ha flere med. Det er plass til flere aktive i dette laget, som vi oppfatter som et meget hyggelig fellesskap, der alle deltar fordi de trives med det. Sosial kulturluksus – spør du meg.

Jeg håper jeg får hilse på flere av de nye medlemmene i løpet av året!

Hilsen Halvor

Bernt Moen – en historieforteller fra Vestroa

av Per Skogrand

I dagens samfunn er den gamle fortellerkunsten, i ferd med og bli borte. Før omgikk folk hverandre på en annen måte, og både nyheter og historier ble formidlet muntlig. Kanskje det er teakdørene med yalelås og sikkerhetslenke, kikkehull og ringeklokke, som gjør at det ikke lenger er så lett ”å bare stikke innom”. Historiefortelleren i dag ser vi på skjermen hjemme i egen stue, og det gjør vårt samfunn både kaldere og fattigere.

Dette portrettet er om en historieforteller av rang. Bernt Moen var født 23/5 1893, gift med Jenny (f. Mellem), som var født 27/7 1893. Jenny døde 4/1 1970.

Huset til Bernt og Jenny, har stått tomt siden Bernt døde. Bildet her er tatt i 2002. Midtre Moen (Ellefsmoen) G. nr. 4, b.nr. 25. under Breen.

De fikk 10 barn, jevnelig fordelt med 5 gutter og 5 jenter.

Bernt var utrolig god til å ordlegge seg og med en stor fortellerglede, og med ett språk som var både saftig og lettfordøyelig. Han trengte ingen debattant, for å holde dialogen i gang. Som en av sønnene sa: *Han behøvde itte ta seg i vestlomma etter orda.*

Kjøpmann Jørgen Holen fortalte at en gang de var på Nordgård og spilte kort, så de Bernt komme gutua fra garasjene ved Hynden.

Klokka var vel omtrent seks på ettermiddagen, sa Jørgen, og vi bestemte oss for ikke å snakke til Bernt, og ikke svare ham. Da klokka var to på

Per Skogrand f. 1952

natta, orket vi ikke lenger, sa Jørgen. For vi skulle på arbeid dagen etter, og alle gikk hjem, også Bernt. Han hadde da pratet som en foss hele natta og svart seg selv. Og Jørgen sa at Bernt tørket seg rundt munn da de gikk, så mye hadde han pratet.

Bernt handlet på butikken hos Jørgen Holen, på lørdag, kom gjerne ved 9-10 tida, og satte seg da på ”jugarkrakken” og pratet med alle som var innom. Og jeg vet at Jørgen flere ganger spurte Bernt om han skulle ha noe i dag? Og da var klokka mange ganger 3, og butikken skulle stenge.

Butikken til Jørgen Holen var en familiebedrift. Fra v. Jørgen, Per, Hjørdis og Anne Marie. Bildet fra midt i 60-åra er utlånt av Karin Skaare.

En historie jeg opplevde var følgende: Bernt og flere med ham sto utafør butikken og prata. Første del av historien fikk jeg ikke med meg eller den har gått i glemmeboka, men det var nok kvinnfolkprat, altså prat om kvinnfolk. I hvert fall hadde Bernt sett ett kvinnfolk, som etter en real omgang, hadde satt seg ned og pisset. *Og megstråla på a, sa`n Bernt, var så tynn som en*

sytråd nummer 36. Vi unngutta syntes dette var en artig ting å si. Vi gikk da inn på butikken og så på trådsneller, og det var to typer. Nummer 36 og 50, og selvfølgelig var den nummer 36 tynnere.

Bernt drev som sykkelreparatør, og det var mange av oss unngutta, som måtte dit en tur, for å få byttet noen deler, eller få reparert noe på syklene. Som unngutter, var det vanlig å lete etter dynamitt-tråd, der det var noe sprenging. Disse hadde vi bruk for til flere trengende formål. For eks. kle inn king-spretterten og lage kinger til den samme. Dessuten ble disse brukt til pynt i sykkelhjulene, surret rundt eikene, og dette var ikke Bernt noe særlig glad i. Da eikepinnene ble slakke og skeive.

Ei historie som går er denne: Je hadde sykla tel Vinger, sa Bernt, og kjøpt noen deler, da vart det stiggfært uvær, da jeg skulle sykle hemmat. Kælsvarte skyer allerede i Vingersberje. Je sykle akkurat på kanten ta skura. Da je kom hematt var riggsækken så blaut så je kunne vri `n, men skjorta var like tær.

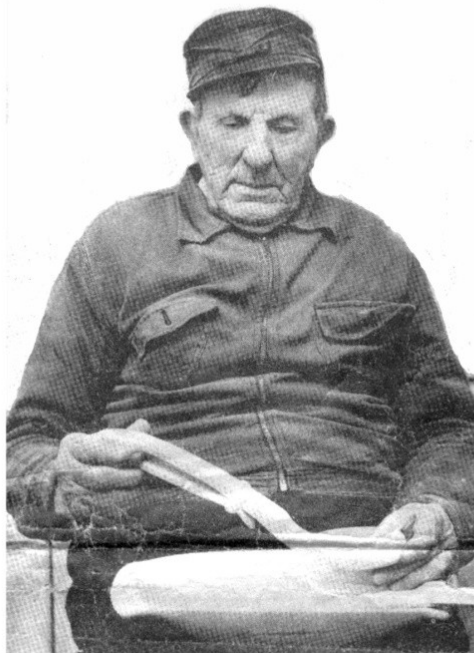
Eller denne: Det var en fin sammarsdag, Je sykla innover aust på skogen, mot Lundersætera. Og det gikk stiggfært, da je kom rundt en sving der, låg en heil skokk med sauer i vægen. Og i lausgrusen der, var det umulig å svinge utenom. Kjørte rett inn i sauskokken, og skvatt tå, da veit du. Men bakhjulet gikk rundt fær fullt, saumækka trille på eikepinna, ja det let som den fineste mandolinmusikk.

Litt overdrivelse var det nok, som da han fortalte om svigersønnen, som kjøpte ny lastebil, og rattet var så digert, som ett karjolhjul, fortalte Bernt. Eller da han hadde syklet så hardt, at blå-lågan sto tur kransen, sjøl om han hadde både fiberkrank og vippermanskjede. (Dette var vel av det bedre utstyret, kransen var nok ikke av fiber, men hette noe lignende, og var laget i Frankrike. Vippermanskjedene var visstnok laget i Italia.)

En annen god historie er da Bernt satt i gyngestolen, og ventet på tidssignalet, blikket gled mellom slaguret på veggen, og lommeuret som hang i hjørneskapet. Intet tidssignal kom på radioen, og begge klokken til Bernt passerte ett. Da sa'n: *Dom har nukk mye å gjera der borte i NRK nå, når dom itte har stønner tel å sende tidssignalet.*

Bernt sammen med to av sønnene kom på besøk

til sønnen Einar, som bodde på Østgård, de hadde fått seg noen stive drammer under vesten, og skulle da opp i annen etasje, og se til Olaf, som bodde på ett rom oppe. Det ene rommet der var ikke satt i stand, og lent opp mot en vegg, sto ei løs dør med karm. Bernt tok tak i døra og skulle "åpne" den. Da fikk han hele døra over seg. Da skreik han: *Æ-hæ, nå velter heile kåken.*

Dette bilde av Bernt er fra Glåmdalen 1976. Da var han 83 år. Og treskjæringa gikk for fullt.

Jeg vet at Bernt hadde en god hukommelse, han snakket mange ganger om tømmerkjøring og onnearbeid på Breen gård, og navn på plasser, folk og hester kom uten nøling. Bernt arbeidet mye i smia på Breen gård, og var virkelig det vi i dag kaller nevanyttig. Om han la på litt på historiene så var de knakende godt fortalt, og ingen ble baktalt, for han brukte seg selv i historiene. Og mange av poengene var så vittige, at de lever fortsatt.

Bernt var en god treskjærer, øser, sleiver og traue laget han i mengder, i en artikkel i Glåmdalen på 70 tallet, forteller Bernt at han ett år laget 63 traue. Smed som han var, ble jernene han brukte til treskjæringa laget på Moen. N `Bernt var både slagferdig og fingerferdig, en sønnesønn har henghjørneskapet, som han har laget, og materialene i dette var bord fra gamle epler og appelsinkasser.

Bernt gikk bort 17/1 1986, og med ham en god historieforteller.

Navn – til glede og besvær for slektsgranskerne (II)

For en slektsgransker er det viktig å kunne identifisere personer – og finne slektsrelasjoner gjennom navnetyding i gamle skriftlige kilder. I dette arbeidet er det nyttig å kjenne til alt fra navneskikker til skriftregler og praksis ved registrering i f.eks kirkebøker og folketelling. Dette er andre artikkel om emnet. Første del om navnevalg og oppkallingsregler har allerede vært på trykk, og tredje delen – om etternavn og slektsnavn, kommer i et senere nummer.

Johan Seglsten

Del II

Skrivemåte og skriftformer

”Hva het barnet... egentlig?”

Alt for mange – har brukt altfor mye tid på å finne ut hva barnet eller personen, egentlig het, altså riktig døpenavn. Slektsgranskere, så vel som etterkommere i familien. For dette er bortkastet tid! Hvis man er ute etter et entydig svar på riktig skrivemåte. I vår tid – med alt fra dåpsattester, legitimasjoner, osv., er det naturlig å identifisere personer ved unike navn – og entydig skrevet.

Munn-til-munn -metoden

Men før vi fikk navneloven i 1923, var det ikke noen fast skriveform for navn. Ved dåpen var det opp til presten å skrive navnene slik han (ikke hun! den gang) oppfattet dem. Tilsv. ved andre kirkehandlinger. Dermed skjedde det ofte at en person fikk skrevet navnet sitt forskjellig ved dåp, konfirmasjon, vigsel og begravelse. Foreldrenes navn kan også variere hver gang de bærer et barn til dåpen. Det var jo ikke slik at man leverte en skriftlig navnelapp til presten. Muntlig – og ofte ikledd dialekt, kunne Christian bli til Krestian, og Kjerstine – til Kristin. Tilsv. må vi ta høyde for at folketellingene også har slike nyanser i skrivemåten av navnene.

Talking i beste mening

I tillegg kunne prestens bakgrunn ha betydning for hva som ble skrevet. Noen ’pyntet’ på navnet i tråd med en nasjonal, danskinspirert språkform. Mens andre prester valgte skriveformen man mente var i samsvar med lokal dialekt, f.eks Kjersti isf. Kirsti eller Kristin. Ofte fortalte ikke presten engang foreldrene hva som ble stående i kirkeboka.

Ved neste korsvei hadde det kanskje kommet en ny prest – som hadde egne oppfatninger om hvordan skrivemåten burde være. Fra tidlig 1800-tall, ser vi at samme person både kalles Morten og Martin, Ingebrigt og Embret, Johannes, Johan, Jon og Joen. Og eksempelvis både Inger, Ingri og Ingeborg.

Ingen eksakt vitenskap

I stedet for å søke etter optimalt ”treff” på personen, som at Berthea heter Berthea ved alle ”anledninger”, må man være åpen for at ”kjært barn har mange navn”. Også i såkalte offisielle protokoller. Som gransker må man ty til logisk resonnement om skriveform, og også søke støtte fra opplysninger om bosted, alder, avstand (ved giftemål) faddere, forlovere eller andre familietilknytninger. Finner man en person som heter Eli 2-3 steder, og Elen ett sted, er det naturlig å omtale personen som Eli. Evt. med Elen i parantes.

Skriftspråket endres

Men prestene – eller folketellerne skal ikke ha skylda for all forvirringen i skriveform av navn. Rundt 400 år under dansk styre hadde også satt sitt preg på språket. For mange var det symbolsk viktig å gjenskape norske ord, og vi fikk en fornorskingsprosess som varte over hundre år. Dels drevet av forkjempere for landsmål (ny-norsk). Dels resultat av datidens språkråd og vedtak om nye skrivemåter. Som også påvirket skrivemåten på navn. Enten direkte på offisielle stedsnavn, eller indirekte på personnavn. Noe kom gradvis i bruk, og vedtatt senere. Men det kunne også vedtas – men ta tid før de nye skriveformene satte seg. Og hver og en kunne fortsatt velge sin måte å skrive navnet sitt på. På neste side trekker jeg fram de mest synlige bokstav- og navneendringer vi finner i perioden.

Ch og C – blir K

Offisielt kom denne endringen rundt 1890, og mest synlig ved at bl a Christiania ble til Kristiania. Med nye poststempler året før. Dette ”påvirket” Caroline, Christian, Carl, Jacob, m.fl. Interessant å legge merke til at Henrich, Isach og Erich hadde blitt erstattet med Henrik, Isak og Erik allerede tidlig på 1800-tallet, og da først på landsbygda.

Kj eller tj

Her har det gått begge veiene. Tjos ble til kjos (liten vik) i 1893. Men kjern til tjern (lite vann). Kjernsmo u. Eik og Kjernsli nær Jammerdal, ble ryddet i kj-perioden, og både plassene og folket har beholdt Kj. Typisk er at på off. kart står plassene likevel oppført som Tjernsmo og Tjernsli. Kjøstel/Tjøstel har levd side om side på 1800-tallet.

De stumme h og d

Fram mot år 1900 forsvant den stumme ’h’ i offisielle navn, f eks Thoten og Throndhjem i 1892. Mange personer valgte likevel å beholde den – med full rett. Eks. er Thorbjørn, Berthe, Marthe, Dorthe, Alethe, Theodor, Esther, Thea, John og Marthin. Noen navn fikk faktisk tilført h utover på 1800-tallet: Gunhild, Ragnhild og Lisbeth/Elisabeth. Den halvstumme d – knyttet til n, ble i mange navn erstattet av dobbel n. Eks. er Gunder/Gunnar, Gunda/Gunne, Hermand/Hermann. Og Hynden/Hynnen og Tuskind/Tuskinn. Mer spesielt blir resultatet når man bruker regelen til å fjerne d i Peder. Man måtte også fjerne en e for å få et godt resultat, altså Per.

Konsonantbytte

Tilsv. ser vi at den trykksvake d i navn som Edvard, Sigvard, Fridtjof, Reinhard, blir byttet ut med t. B ble tit p i Kasber. V byttes ut med m i stedsnavn som Botnhamn. Og like ofte ser vi at g blir byttet med k, både i navn som Ludvig, men mest merkbart i stedsnavn som sluttet på vig; Gjøvig, Laurvig, osv. Samme regel endret gårdsnavnet Eg til Eik. Olav og Gustav var åpenbart noe mer dansk enn svensk/norske Olaf og Gustaf. Tilsv. måtte det dansk/tyske w vike for v i Walter, Wilhelm og Wilhelmine. I Laurits, Ments, Mens og Betsy, ble s erstattet av z i perioden fram mot år 1900, men ikke konsekvent.

Vokalbytte

Utviklingen ført til vokalbytte i mange navn. O viker: Halvor/Halvar, Ouden/Audun, Poul/Paul/Pål og tilsvarende med e: Karen/Karin, Ole/Ola, Anne/Anna. Sivert ble til Syver og Olaus til Olai. Æ blir til e, som i Digernes og Helgenes, men Kalbæk består. Øen ble til øya – som hovedregel, men Ramsøen ble kun forvandlet til Ramsøien. Ø kunne også bli til au – som Brøter/Brauter viser.

Aaaa... Ååå

Et spesielt vokalbytte kom tidlig 1900-tall. Offisielt ble bokstaven å tatt inn (igjen) i det norske alfabet juni 1918, men hadde da vært i bruk allerede 10 år. Som en liten kuriøsitet kan nevnes at å / aa kom først i alfabetlister fram til 1922. Lyden var tidligere ivarettatt ved dobbel a. Derfor ble det kong Haakon i 1905, mens de urnorske omtales som Håkon. Haakon hadde dels avløst Haagen, og Kaare og Aagot klarte seg godt uten å. Men stedsnavn er også egennavn, og flere matrikulerte bruk som Bukkaasen og Aarnes har ennå den gamle skriveformen.

De spesielle

Ph var fint! Sophia, Christopher, Stephan og Sophus, men her overtok f - for vanlige folk. Martinius kunne være litt finere enn Martin, Ingebrigt bedre enn Embret, og Morten og Martin gikk om hverandre. At Tosten ble til Torsten, Goroe til Guri, og Thord senere ble Tor, er vel modernisering. Thore er spesielt; med h var det jentenavn, uten h har det blitt guttenavn. Lenge var i og j samme bokstav i alfabetet, men en tid måtte j vike for i, som i Ejnar, Bergljot, Kjersti, Kaja og Kajsa. Men i vår tid er ringen sluttet ved at 1800-tallets skriveformer igjen kommer på moten.

Per eller Peder?

Historieskrivernes bidrag til fornorskingsprosessen kan skape forvirring og forvikling. Brandvalboka omtaler bl a konsekvent Ola, Per, Gunnar og Håkon, når det refereres til 1800-tallet. Men kildene – både kirkebøker og folketellinger har Ole, Peder, Gunder og Haagen – som skriveform. Men som innledningen presiserer; ikke bruk energien på hva som egentlig er det riktige navnet. Det er personens eksistens som betyr alt!

Kaptein Dreyers ferdaskrin og hvordan det ble gjenfunnet etter 188 år

av Halvor Noer

For oss som forvalter gamle ættegarder med mye lagret skrap rundt i krinker og kroker, er det viktig å være klar over det ansvar vi har for å ta vare på egen og andres historie. Det kan skjule seg mye verdifullt i gammelt, lagret "skrap". Det fikk jeg erfare for 12-14 år siden.

Vestre Berger har nå vært i vår slekt i 10 generasjoner, siden Tjøstel Halvorsen kjøpte den på auksjon 29. juli 1755. Sansen for lokalhistorien har nok variert her som andre steder. Det er først i de senere år at den allmenne interessen for lokalhistorien virkelig har blomstret opp. Min far, Karelius Rustad Noer (1899-1948), var svært interessert i historien. Det ser jeg av hans etterlatte papirer. Da han døde var jeg 10 år – og det ble et vakuum på garden i mange år, hva gjaldt den historiske søken rundt gardshistorien. Men jeg tror ikke det ble gjort noen flere blundere i den sammenheng her enn på andre gardar, selv om 4 eldre bygninger ble sanert i årene som fulgte.

"Viinkjelleren" på Berger før restaureringen i 1994.

Foto: Halvor Noer

"Viinkjelleren"

I 1990 var det fremdeles 12 tak å holde i orden på garden. Flere av disse husene hadde museal karakter. Det dårligst vedlikeholdte var en gammel potetkjeller oppe i skogkanten. Jeg husker at potetkjelleren var i bruk etter krigen. Taket begynte å falle ned og de tørrmurte kjellerveggene raste ut. Jeg tenkte at dette huset fikk vi heller la fare.

Halvor Noer f. 1938

Akkurat da studerte Karen-Anne (nåværende eier) landskapsarkitektur på Norges Landbrukshøgskole, Ås. Hun utarbeidet der en fagoppgave i 1991 med tittelen: *Tunet på Vestre Berger 1783-1991*. Hun sammenligner der tunutforming og husplassering i 1783 og 1991 og baserer seg på et unikt kart fra 1783, der alle husene i tunet er tegnet inn.

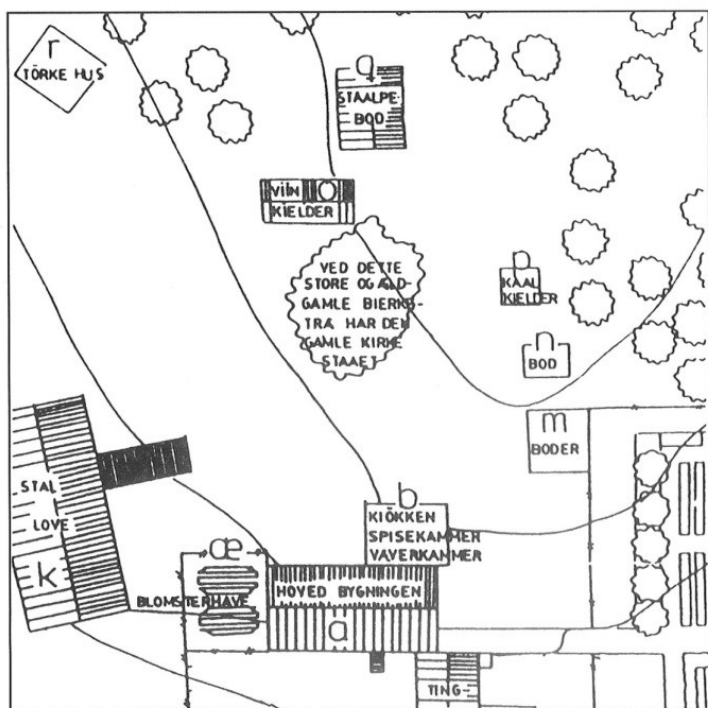

Karen-Anne Noer f. 1968

Så viste det seg at det var bare denne potetkjelleren i skogkanten som var med på kartet fra 1783 av dagens 12 hus! Det var 16 hus på kartet i 1783, og potetkjelleren var kalt "Viinkjelder". Dermed måtte selvfølgelig rivningsplanene skrinlegges, og potetkjelleren måtte isteden restaureres. Potetkjelleren ble helt demontert – blant annet med ny oppmuring av tørrmurene i kjelleren.

"Viinkjelleren" lå midt på det gamle Berga kirkested og restaureringen ble gjennomført i 1994 samtidig med en oppgradering av kirkestedet, slik at stedet senere har vært brukt til den årlige friluftsgudstjenesten på Berga.

I denne kjellerbua lå det stablet en del gamle gjenstander som hadde fart ille i vær og vind i de senere årene. Blant annet var det der en gammel

Utsnitt av Second Lieutenant Paul Christian von Ryes kart. "Viinkjelderer" øverst. Tingstua inntil Hovedbygningen nederst. Dette er en kopi tegnet ut av Karen-Anne Noer i 1991.

vev og ei jernbeslått eiketreskiste, som nok hadde vært staselig i sin tid. Jeg tok selvfølgelig vare på denne kista og satte den inn på et tryggere oppbevaringssted.

Ferdaskrinet på auksjon

I 1996 ringer Johan Dybendal meg og spør om jeg har sett noe til et gammelt ferdaskrin på garden. Jeg måtte jo innrømme at et slikt hadde jeg forholdsvis nylig kommet over. Snart etter kom han for å få se på dette skrinet, og han var sikker på at dette var kaptein Nicolai Peter Dreyers ferdaskrin. Han hadde med seg kopi av en auksjonsprotokoll fra 24. mai 1808 som viste at Dreyers etterlatenskaper var solgt på auksjon på Berger i Solør.

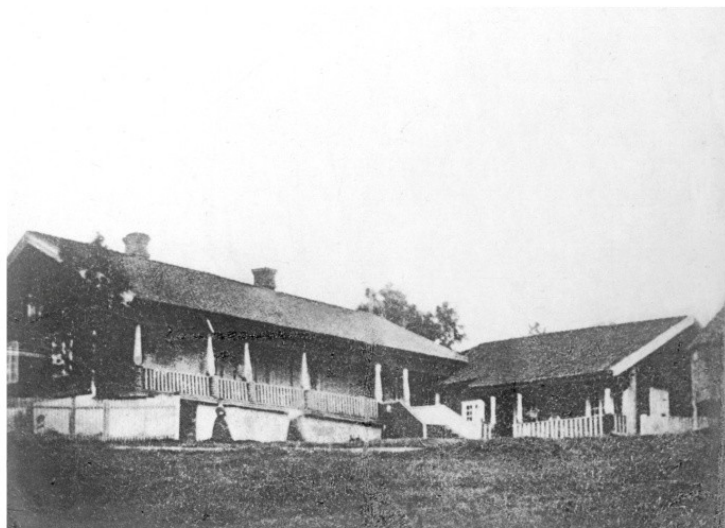
Under slaget ved Trangen 25. april 1808 ble kaptein Dreyer hardt såret. Han ble lagt inn på et rom i hovedbygningen på Sønsterud gard for å pleie, men døde av skadene 29. april.

Etter slaget ved Trangen ble Grenaderbataljonen av 2. Trondhjemske Infanteriregiment og andre "nordenfjeldske" soldater forflyttet sørover og tok et midlertidig kvarter på Eik, Helgeneset og Berger i Brandval. De nordenfjeldske soldatene

ble liggende på disse gardene i over en måned. Og 24. mai ble altså auksjonen avviklet.

Blant de solgte 62 gjenstandene hadde en med navn Gjerdrum kjøpt et skrin med jernhengsler og et krus. Gjerdrum er åpenbart klokker Johannes Hansen Gjerdrum (1744-1824) som var eier nr 3 i vår slektsrekke på garden. Auksjonsdokumentet inneholder ei liste over alle solgte gjenstander, hvem som kjøpte dem og hvor mange Rdlr, ort eller skilling som var betalt for dem. Samlet salgsverdi var 123 Rdlr. Det merkelige er at Gjerdrum betalte bare 12 skilling for skrinet. Det var ikke andre varer som ble solgt billigere enn dette. En saks ble solgt for 2 ort og et lommertørklede for 1 ort og 8 skilling. Et sølv lommeur gikk for den høyeste prisen – 17 Rdlr og 1 ort. Det er grunn til å tro at Gjerdrum "fikk" dette skrinet som betaling for at auksjonen ble holdt på hans eiendom eller kanskje også for regimentets opphold på garden.

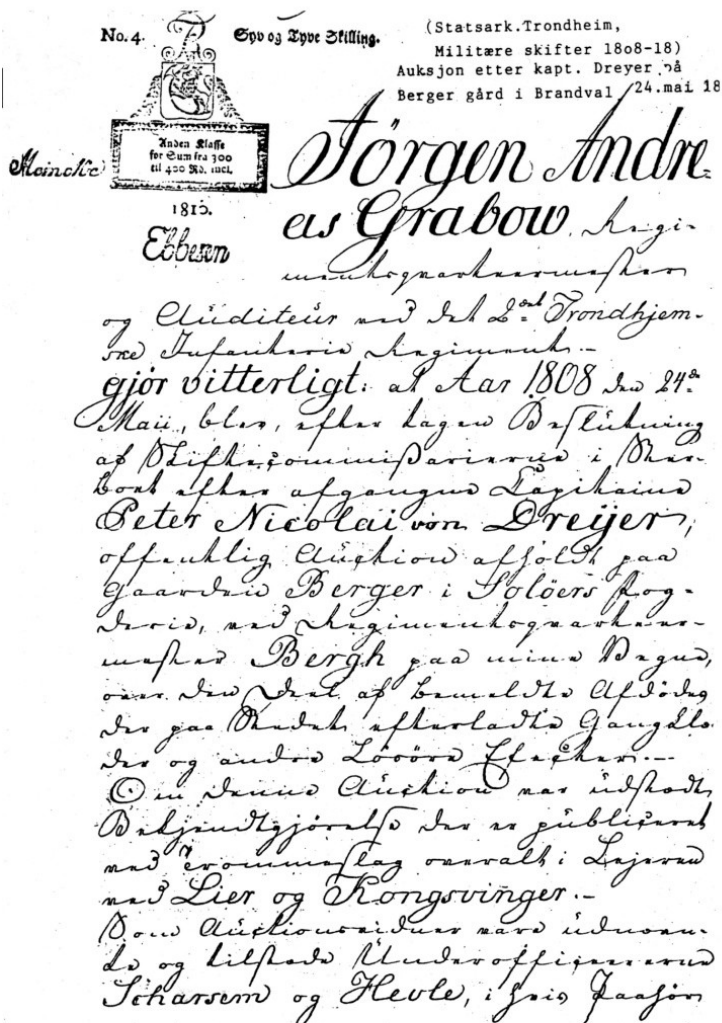
På skrinet står det tydelig å lese årstallet 1751 og de store bokstavene M R(eller K) D og S. Disse bokstavene kan kanskje ha sammenheng med Dreyers familie- og gardstilknytning i Nord-Trøndelag, der han vokste opp - eller på Møre der han bodde i mange år.

Gamlebygningen på Vestre Berger med Tingstua etter lensmann Tronbøl i fløya til høyre. Her fant auksjonen sted. Major Johan Georg Ræder hadde antagelig sitt hovedkvarter her.

Etter den bedrøvelige oppbevaringen, under et falleferdig tak, hadde skrinet fart ille og trengte absolutt en oppussing. Jeg ga skrinet til Johan Dybendal for at det kunne stå på utstillingen i

Utsnitt fra 1. side av auksjonsdokumentet

Dreyerrommet på Sønsterud. Han mente de skulle få hjelp fra Glomdalsmuseet til å få restaurert det.

Dette har tydeligvis ikke vært lett å få til. Da jeg var på Sønsterud og tok bilde av ferdaskrinet nå i Påsken, så var det i samme forfatning, som da det ble hentet her i 1996. Jeg håper den store jubileumsfeiringen i 2008 kan gjøre sitt til at skrinet blir tilbakeført til sin opprinnelige prakt.

Ferdaskrinet til kaptein Dreyer. Bruttomål på skrinet er B 48 cm, D 51 cm og H 22 cm.

Foto: Halvor Noer

Vi minnes Erik Eriksen

av Halvor Noer

Erik Eriksen på Hansrud ved Nuguren gikk bort 5. april 2008 nær 82 år gammel. Han vokste opp på Digernes og hadde forskjellige jobber her i bygda de første årene etter endt skolegang.

I 1960 var han og kona Olaug brannvaktmannskap på Rafjellet i tre måneder. Deretter flyttet de først til Lindeberg i Sørums og 5 år senere til Strømmen. Erik var ansatt i Godssentralen og deretter i Linjegods på Alnabru i 26 år helt til han ble pensjonist. Etter å ha hatt Hansrud som feriested i 10 år flyttet de dit i 1999.

Erik og søsknene vokste opp med mye musikk. Faren Hagbart var organist i Brandval i 39 år. Bestefaren Elias Eriksen var organist i Brandval i 38 år. Erik spilte på trekkspill, orgel og piano. Etter krigen hadde de et danseorkester som besto av tvillingene Erik og Henry på trekkspill, Jan Moen, gitar og Thor Weberg, kontrabass.

Olaug forteller at Erik hadde meget god hukommelse og var god til å fortelle historier. Hans store interesse var å lese. Han leste blant annet mye lokalhistorie og satte stor pris på Brandvalitten.

Det er med stor ydmykhet og takknemlighet vi ser at gitte midler ved begravelsen skal gå til Brandval Historielag. Midlene vil bli brukt til tiltak på Brandval Bygdetun, Skineb.

Minner fra krigstida

av Terje Sternberg

En av mine "svogere", Georg Noer, var gift med en av mine pleiesøstre Petra f. Nordby. De giftet seg i 1932 og bosatte seg i en leilighet i Jonas Liesgate 4 i Kongsvinger. Jeg var mye på besøk der. Senere flyttet de til "Solvang" på Roverud.

Terje Sternberg f. 1925

"Solvang Skydsstation"
Avfotografert prospektkort

krageren og meldte seg til tjeneste med sin lastebil. Jeg ba han spørre om jeg kunne bli med, men jeg var jo for ung til dette. *Du får bli hjemme å passe på Petra og unga*, sa han. Dette var en beskjed jeg aldri glemmer. Jeg følte at jeg på den måten var med i kampen.

Jeg sørget da også for å få evakuert dem fra Roverud til Brenna i "Sørroa". Dette skjedde med hesteskys. Vi måtte ta en omvei gjennom skogen ved Brudal. Veien var sperret der. Noen hadde hugget trær over veien med stubber på ca. 1.5 meter. Dette for at tyskerne ikke skulle ta seg frem. Petra og ungene installerte seg på Brenna. Dit kom også en familie fra Kongsvinger - Fritjof Møller med kone og sønnen Fredrik. Fritjof var en svært hysterisk person. Han jamret og bar seg så Petra måtte ta han skikkelig fatt og sette han på plass. Petra kunne det! Og etter hvert roet han seg ned. En erindring derfra var en opplysning i Kongsvinger Arbeiderblad - senere Glåmdalen: Tyske myndigheter opplyste, at hvis noen ble tatt i besittelse av "Dum- dum" kuler (Blyspiss), ville de bli henrettet.

Georg kom velberget tilbake en gang ut på sommeren. Han fortalte at han hadde blitt beskyttet av tyske fly i fjellet ved Sollia. Han la seg bak en sten og unngikk skuddene. Der måtte de gi opp og ta seg tilbake. Han hadde med seg et krigsbytte, en Zeiss kikkert. Denne hadde han vel tatt fra en fallen tysker.

Bilen måtte han forlate, og han fikk den aldri tilbake. Han søkte om erstatning for denne - og fikk det. Han kjøpte da en Case traktor som skulle komme til gjøre stor nytte for seg. Huset på Kampen ble bygd, og de flyttet inn der.

Petra Noer (1904-1982) og
Georg Noer (1901-1988).
Bilde utlånt av Halvor Noer.

9. april husker jeg spesielt godt. Vi satt inne på kammerset på "Solvang" og lyttet på radioen. Quisling erklærte da at han skulle overta styringen av vårt land sammen med tyskerne. Dette ble for mye for Georg. Han tok med seg

Case-traktoren med jernhjul. Bernt Brodal kjøpte siden Case-en av Georg. På bilde er det Alfred Brodal som harver på Kamphaug i 1952. Låven på Høgda skimtes nord-østover i bakgrunnen.

Bilde er utlånt av Alfred Brodal.

Våren 1941 fikk jeg ansvar for traktor-kjøringen, og det var en oppgave jeg tok på meg med STOR GLEDE. Jeg pløyde og harvet på Kampen og på begge Bergergårdene - og i tillegg "hæve" Sørroa. Jeg satt på traktoren fra kl. 7 om morran til 11-12 om natta, men med ungdommens glød og krefter var det bare moro.

Krigen gikk sin gang, og Georg hadde gravd ned et såpass stort lager av "Solarolje" at det holdt til like før våren 1945. Da monterte vi gassgenerator på traktoren.

Jeg ble også bedt om å overta kjøringen i maidagene -45. Jeg harvet vel litt på "Berjergarda", men jeg var da såpass involvert i hjemmefrontens aktiviteter, så jeg måtte konsentrere meg om det. Av sikkerhetsmessige årsaker overnattet jeg hos flere av min pleiefamilie. Hos Sigurd på Roverud, Gunnar på Hofoss, Georg på Kampen og hos Ragnar

Nilsson på Hokåsen. Jeg ble utstyrt med matpakke fra alle sammen uten å stille spørsmål om hva jeg drev med.

De skjønnte vel hva det var, men jeg er allikevel takknemlig for den hjelpen de ga meg den gangen.

Etter avsluttet tjeneste som vaktmann i hjemmestyrkene ble jeg anmodet om å overta som verksmester på verkstedet til Sverre Johnsrud. Dette varte til august 1945. Da ble jeg innkalt til Olaf Engebretsen som var vår sjef for hjemmestyrkene her i distriktet. Han hadde en meget hyggelig opplysning til meg. Jeg var plukket ut for å delta i et spesielt "Verksmestarekurs" ved "Stockholms Tekniska Institut". Et meget konsentrert kurs fra august til jul. Jeg sa selvfølgelig ja til dette. 24 mann fra Norge ble invitert til dette. 12 fra hjemmefronten og 12 som ble uttatt fra Kirke og Undervisningsdepartementet.

Opholdet der får bli en egen historie.

Replikk-kunstneren Trygve Brenna og hvordan han havnet på Eikebråten

av Halvor Noer.

Trygve Brenna var fra Brenna i Sørroa på Hokåsen. Han var sønn av Erik Johannesen Enger f. 1844 og Maren Martinsdatter Brenna (1844-1896). Hans besteforeldre på farsida var Johannes Bergersen Enger (1806-1887) og Inger Eriksdatter Bratfoss (1808-1895) og på morsida Martin Arnesen Brenna (1820-1896 og Olea Poulsdatter Buberget (1820-1890). I folketellingen fra 1900 er han oppført som tømmerhugger og sagbruksarbeider.

Han giftet seg i 1918 med Anna Andersen fra Tjaberg i Sør-Odal. Hun var datter av Berthea Johannesdatter Kalbæk (Sørroa) f. 1849 og Anders Arnesen Stalsberg (1852-1888). Berthea og Anders hadde 5 barn. Hun ble enke i 1888 og flyttet til Eikebråten i 1900 med sønnene Jakob på 13 år og Anton på 11.

Marthea i Lepengen

Berthea vokste opp i nabolaget til Marthea Johannesdtr. Hofossteppen f. 1852. Marthea var husholderske hos Gulbrand Johnsen (1831-1898) og hans brødre i Lepengen. Det sies at Marthea fikk Eikebråten og en skogteig oppe i berget av disse brødrene. Jeg vet ikke om hun flyttet til Eikebråten fordi Gulbrand døde eller fordi hun selv hadde blitt syk og ikke lenger kunne arbeide som husholderske. Marthea hadde fått kreft og døde i 1901.

Det er sannsynlig at Berthea flyttet til Eikebråten i 1900 for å pleie sin barndomsvenninne i den siste tiden, og siden Marthea ikke hadde arvinger fikk Berthea overta bruket.

Utsikten i dag fra boligen til Trygve og Anna i Eikebråten. Det gamle huset står der ikke lenger. Tore Engers hus i forgrunnen.

Foto: Halvor Noer

Familien fra Stalsberg ved Tjaberg

Fire av Berthas barn kom til å bosette seg i Eikebråten etter hvert. Jakob overtok etter moren og tok navnet Eikbråten. Broren Anton Bråten (1888-1970) bygde seg eget hus på en del av eiendommen. Senere flyttet også Jakobs eldre søster Olivia f. 1879 etter til Eikebråten. Hun var gift med Otto Alfred Amundsen Fulumobråten. De bygde seg også egne hus på eiendommen. Olivia ble tidlig enke og tok navnet Eikbråten.

Fra v: Naboen Hilda Lindberg (1898-1973), Trygve Brenna (1881-1973), Anna Brenna (1881-1951). Foran står Annas niese, Jenny Bråten (1914-2000). Bilde utlånt av Kent Eikbråten.

Anton Bråten var jernbanemann og flyttet til Brandval. Han var ordfører i Brandval fra 1945 til 1947. Den fjerde av søsknene, Anna, og mannen Trygve Brenna overtok bruket etter Anton i Eikebråten. Tre søsken bodde nå på hvert sitt bruk som nærmeste naboer. Alle tre brukene hadde husdyr i mindre omfang. Anna og Trygve hadde ikke egne barn, men de hadde fosterbarna Frank og Edith. Huset til Trygve er senere ombygd og eies nå av Tore Enger. Han har bygd seg nytt hus der Olivia bodde.

Gode replikker

Trygves raske replikker lever fremdeles på folkemunne i Brandval. Tor Aarstad har samlet noen slike. Tor vil presentere disse i Brandvalitten i noen nummer fremover. Hvis det er noen av leserne som sitter inne med noen slike gode strofer etter Trygve, så vær snille å melde fra om det til Tor på telefon 628 26 785.

*Fra v. Jenny Bråten (Jakobs datter) – Anna og Trygve Brenna i Eikebråten på 1920-tallet.
Bilde utlånt av Kent Eikbråten.*

Informanter: Kent Eikbråten, Tom Ganseth, Tom Linde, Arne O. Lunder, Rune Løvberg, Ottar Bjarne Stensbøl, Sonja Welo.

Strofer etter Trygve Brenna

av Tor Aarstad

Originaler som han Trygve blir gjerne tillagt strofer og morsomheter som liksom står i stil med eller matcher vedkommendes uttrykksmåte, men som har sitt opphav i folkevittigheten.

Disse som her blir gjengitt i noen numre fremover, er så langt som mulig garantert autentiske.

Trygve var hos kjøpmann Kjensjord for å handle. Margarin bl.a. På spørsmål om hvilket merke som var best, svarte kremmer`n at det kunne være hipp som happ. *Da tar je ein kilo happ, sa`n Trygve.*

Følgende har jeg direkte fra ”offeret”, Erna Lundhaug: Det var i hine dager da det var jamt vinterføre etter vega og sparken et svært vanlig framkomstmiddel. Ute på en sparktur møtte ho han Trygve og bemerket at det var godt føre.

Tor Aarstad f. 1932

Han var i sin vane tro rask med svaret: *Je sins det er gøtt etter au je.*

Trygve var på vei hjem fra Kongsvinger på sin gamle sykkel. Dette var før jernbanebrua ved Norsenga ble bygd. I god fart kom han nedover bakken mot sletta og planovergangen. Der var politiet ute på kontroll; ga stoppsignal og ropte: *Stans, du har ikke lykt på sykkelen! Kar dœe på si, je har itte bremses heller, je!* - skreik`n Trygve.

NORSK SKOGFINSK MUSEUM

av Haavard Noer

Før åpningen av årets årsmøte hadde Historielaget fått administrativ leder Dag Raaberg til å fortelle om Norsk Skogfinsk Museum.

I 1942 ble Finnetunet på Svullrya og Gruetunet Museum etablert. Disse to museene ble slått sammen i 1998. Deretter sluttet Åsnes Historielag seg til, og etter at økonomien var på plass kom også Austmarka Historielag med i stiftelsen av Norsk Skogfinsk Museum. Det ble en lang proses fram til det første ordinære styret ble valgt i desember 2005. Norsk Skogfinsk Museum er det eneste i Norge som arbeider kontinuerlig med skogfinsk kultur

Administrativ leder ved Norsk Skogfinsk Museum, Dag Raaberg. Foto: Halvor Noer

På 1600 og 1700 tallet bosatte det seg skogfinner i skogsområder over store deler av Østlandet. Det ble skogfinsk bosetting i ca 40 kommuner. Skogfinnene er en av fem nasjonale minoriteter i Norge. De andre er kvener, romanifolket, sigøynere og jøder. Disse har fått økonomisk støtte til sine egne museer. Raaberg mente nå at det var skogfinnene sin tur til å få støtte til sitt eget museum.

Norsk Skogfinsk Museum har store samlinger som blant annet omfatter 180 bygninger, 27.000 gjenstander, 48.000 bøker 185.000 foto og ca. 500 hyllemeter arkiv. For å få alt tilgjengelig for publikum trengs vedlikehold og systematisering. Til dette arbeidet trengs flere ansatte og i tillegg

Haavard Noer f. 1947

en god dugnadsånd blant befolkningen.

På kort sikt er målet for Norsk Skogfinsk Museum å få etablert seg på Gamle Svullrya Skole, øke bemanningen, ta alle henvender til museet på alvor og få orden på biblioteket.

Norsk Skogfinsk Museum har nå sin administrasjon og en del av sine samlinger på Gamle Svullrya skole. Foto: Birger Nesholen

Litt lengre fram i tiden ønskes et nytt museumsbygg reist på Svullrya. Her vil man vise fram svedjebbruk dvs dyrking på brent granskogmark, og hvordan røykstuer, røykbadstuer og rier fungerte.

Raaberg avsluttet med å se 20 år fram i tiden. Hans ønske er, at da er hele museumsanlegget på Svullrya fullført, og at de forhåpentligvis har et besøkstall på ca 50.000 mennesker i året. For å nå dette målet er det en forutsetning at tilgangen på offentlige midler og Norsk Skogfinsk Museums prioriteringer er sammenfallende.

Momenter fra årsmeldinga 2007

av Halvor Noer.

Tundagen ble arrangert 2. juni. Brandval skolemusikk stilte med sine yngste musikere, og elever fra Musikkskolen hadde flere numre fra scenen. Harald Nordfjeld underholdt med trekkspillmusikk og gode historier. Av aktiviteter nevnes: Husflidslaget med håndarbeidsteknikker, slektsgranskning, presentasjon av gamle bilder, dokumenter og bøker, loppemarked, auksjon, kiosksalg, utlodning og konkurranser. Omkring 200 personer deltok.

Olsok på Skineb 29. juli ble arrangert av Tunstyret. En fin kveld i vårt nye telt med interessante minner fra krigen ved Terje Sternberg og Arne Foss. Det var ca. 25 til stede.

Historisk vandring i Hofoss-garda 18. august. 37 frammøtte fikk en utførlig orientering om klyngetunet, mølla, butikkene og om aktiviteten i Hofossgrenda fra en tid da grenda var et knutepunkt.

Busstur, - "Finnskogen på langs", - 16. september. – Første stans var Nye Tanken på Svullrya med kåseri av Oddvar Neby. Videre ble avlagt besøk på Tyskeberget Finntorp, i Gravbergskirka, på Gravberget gård, i Flisdalen om jernutvinning fra myrmalm og skolemuseet på Faldaasen skole. Ole Jerven var en humorfylt guide under turen. En vellykket tur- full buss med 51 deltakere.

Julegraub på Skineb 6. desember, arrangert av Husflidslaget og Tunstyret. En hyggelig kveld med 28 tilstede.

Kveldsåpent har vært gjennomført på Skineb første torsdag i hver måned med følgende tema: "Historielagets litteratur", "Svalgangsbygningen på Øst-Nor", "Hvordan finne slekt i Amerika", "Planlegging av Tundagen", "Kulturminner i Brandval", "Solørlaget of Amerika", "Bondevinnelagets historie", "Slektsgranskning". Det har vært noe varierende frammøte på temakveldene.

"Tirsdagsklubben" er ny for året med ett uformelt formiddagstreff i måneden. Opp til 20 interesserte har møtt for en historieprat over en kaffekopp.

Fotograppa

Det er avfotografert mange bilder blant annet ved besøk hos Eva Skaare. På Tundagen ble billedskuffen flyttet ut på tunet. Ett bilde, hvor det mangler opplysninger, er blitt presentert i de siste numrene av Brandvalitten med tekst: "Kjenner du disse?" Historielagets årskalender er en stor oppgave. Av 2007-kalenderen ble det solgt 1070 eksemplarer.

Kulturminnegruppa

Grappa har utarbeidet en plan for videre arbeid. Grappa etterlyser kart til dette arbeidet.

Slektgranskingsgrappa

Grappa har i løpet av året avholdt 8 åpne møter på Skineb. 15 medlemmer har deltatt på disse møtene. Interessen for slektsgranskning er stor, det merkes også under Tundagen. Tilreisende helt fra Oslo kom for å få opplysninger om sine forfedre.

Musikkgruppa

En og annen sangtekst er kommet til. Det arbeides fortsatt med å samle inn sangtekster fra gamle revyer.

Intervjugruppa

Det er blitt få intervjuer i år. Det arbeides en del med tidligere innsamlet stoff.

Arkiv- og vaktmesterkomiteen

Arkivoversikt over bøker, gjenstander og inventar finnes i blå perm på kontoret. Denne oversikten er nå også innlagt på en minnepenn. Boksamlingen er supplert med Håndbok for brukere av Riksarkivet og Håndbok for brukere av Statsarkivet. En komplett samling av tidsskriftet Solør-Odal 1968-1996 er mottatt fra Reidar Tørmoen.

Vestsidegruppa

Gruppa har arbeidet med å videreføre opplysninger om nedlagte husmannsplasser. Vandrestien som går fra plass til plass er ryddet. Innsamling av bilder fra disse plassene er påbegynt.

IT-gruppa

Gruppa har hatt 3 møter og har vurdert alternativer med hensyn til innkjøp av it-utstyr.

Brandvalitten

Medlemsbladet har kommet ut med 4 nummer på i alt 96 sider. Flere medlemmer kommer med viktige bidrag til lokalhistorien. Det gjør bladet variert og leseverdig. Mange utflyttede brandvalitter melder seg som medlemmer. 16 medlemmer fordeler bladet til de lokale medlemmene og gjør en dugnad verd kr. 19.000.

Øst-Norutvalget

Etter stor innsats i 2006 har det vært mindre virksomhet i år. Blant annet er nå ny pipe over tak på plass og taket er lagt ferdig med takstein hentet fra Skyberg. 12 personer har i 2007 utført 117 dugnadstimer. Planen er å fullføre utvendig i 2008.

Brandvalboka

Det siste året er brukt til korrekturlesning, plassering av bilder, lay-out og register. Boka beregnes avsluttet i løpet av våren 2008. Boka skulle derfor være ferdig i god tid før julehandelen. Tittel på boka er satt til: **Brandvalboka – Finnskogen – slekts- og gardshistorie.**

Bygdetunet på Skineb

Det er avholdt 3 dugnader på Tunet med forberedelser til Tundagen og til restaurering av grishus. Det er bygd et brannsikkert arkivrom i Nistun. 11 medlemmer hadde ca. 200 dugnadstimer. Lars og Jens sto for 115 av disse og utførte alt snekkerarbeidet. Taket på Gammelstun er reparert og gavlenden fikset. Ca. 300 dugnadstimer gikk med. Til samlingene er det mottatt en barnevogn fra Elisabeth Johannesen, kont fra Bjørg Bonsted og en rokk fra Esther Sandbæk.

Det er mottatt bidrag fra Myrer II Sanitetsforening og en stor pengegavene gitt ved Nils Hagens begravelse. I alt kr. 22.700 som kommer godt med ved restaureringer på Tunet. Svein Bjørklund og Martin O. Skaare har bidratt med materiell til restaureringene.

Medlemmer

Laget hadde 413 medlemmer i 2007. Det er en økning på 55 medlemmer fra 2006.

Utdrag fra Jan G. Hokaasens referat fra årsmøtet den 20. februar 2008

Før åpningen av det offisielle årsmøtet fikk møtedeltakerne høre et interessant kåseri av Dag Raaberg, - ”Skogfinsk Museum – planer, forventninger og mål”. Se eget referat.

42 personer var møtt fram til årsmøtet i Hokåsen Samfunnshus.

Årets årsmøte hadde det største fram møte i lagets historie. Foto: Halvor Noer

Årsmelding og regnskap

Årsmelding og regnskap ble godkjent med bare små justeringer.

Regnskapet for Bygdetunet viste et underskudd på kr.52.667,73 (avvik kr. 67,73 fra budsjettert underskudd!). Underskuddet vitner om stor aktivitet og skyldes i hovedsak bygging av brannikkert arkivrom og omfattende restaureringsarbeider på Gammelstun.

Samlet hadde Historielaget et overskudd på kr 2.019.

Budsjett for Historielaget og Bygdetunet

Styret la fram et budsjettforslag for 2008 som viste et overskudd på kr. 35.000,- for Historielaget og et underskudd på kr. 72.500,- for Bygdetunet. Underskuddet er beregnet ut fra behovet for betydelige vedlikeholds- og restaureringsarbeider.

Kontingent for 2009

Etter forslag fra styret ble årlig kontingent vedtatt fortsatt å være kr. 125,-.

Virksomhetsplan for 2008

Styrets forslag til Virksomhetsplan ble gjennomgått og kommentert.

Det tas sikte på at Grishuset blir restaurert dette året, antagelig med innleie av en snekker utenfra. Oppslutningen om møtene i Nistun er så vidt stor at det har kommet forslag om en utvidelse av møterommet. Det er utarbeidet tegninger for en utvidelse av møterommet fra ca. 21 kvm til 42 kvm. Igangsetting av dette arbeidet vil skje i 2008, hvis tilgangen på dugnadspersonell gjør det mulig. Det er tatt høyde for denne investeringen i budsjettet.

I tillegg til innarbeidede arrangementer vil det bli planlagt å arrangere en 25-års jubileumsfest i oktober. Registreringsarbeid vil bli vektlagt. Historielaget må engasjere seg i salgsopplegg for ny bygdebok.

Valg:

Etter valgkomiteens forslag ble alle valgt med akklamasjon. Etter senere konstituering har Historielaget følgende tillitsvalgte:

Tillitsvalgte i 2008

Styret

Halvor Noer, leder
Haldis Mo, nestleder
Jan G. Hokaasen, sekretær
Ole J. Østberg, kasserer
Anne Lise Brøderud

Varamedlemmer:

Haavard Noer
Vidar Brandvold
Jan Kamphaug, ny
Magne Bratberg, ny

Bygdetunkomite:

Gunhild Øiseth, leder
Kari Nordseth, nestleder
Esther Sandbæk, sekretær
Jens Foseid
Lars Lundhaug

Varamedlemmer:

Per Holen
Roger Andersson
Thor Rønningen
Jan G. Hokaasen

Revisorer:

Ole Neskvern
Ole J. Holt

Arkiv- og vaktmesterkomite:

Ivar Paulsen
Reidun Rapstad
Bjørn Bonsted
Laila Holen

Fotogruppa:

Reidun Rapstad
Sverre Ruud
Birger A. Holtet
Ole Erik Ruud

Kulturminnegruppa:

Rein Johnsen
Dagfinn Olsen
Thor Olsen
Berit Torp

Vestsidegruppa:

Rein Johnsen
Kari Bråten
Henry Johnsen
Bjørn Fossum

Intervjugruppe:

Trygve Myrvold
Ruth Ruud
Birger A. Holtet

Slektgranskingsgruppa:

Haavard Noer
Ole J. Østberg
Bjørn Thomassen

Brandvalitten:

Halvor Noer, redaktør
Ruth Ruud
Ole Erik Ruud, lay out
Trond Berger
Ole Lunder, annonser

Musikkgruppe:

Ledig

IT-gruppe:

Ole Erik Ruud
Tom Granseth
Ole J. Østberg

Finnskoggruppe (ny):

Paal Øieren
Haldis Mo
Henry Johnsen

Representant til Stiftelsen Kvinnemuseet- Museene i Glåmdal:

Leder
Varamann: Leder Bygdetunet

Faste komiteer:

Bygdebokkomiteen:

Ole Jonny Holt, leder
Bernt Olav Neskvern
Arne O. Lunder
Hans Marius Trøseid
Rolf Amundsen
Kjell Rymo
Trygve Myrvold

Øst-Nor-utvalget:

Thore Desserud, leder
Halvor Noer, sekretær
Jan G. Hokaasen
Gunnar Marius Noer
Ingun Aastebøl

I Nistun har vi følgende bøker og skrifter til salgs:

Skogbrukets historie i Kongsvinger		Kr 290
Brandval Kirke 350 år		Kr 200
Gamle Roverud		Kr 330
Brandval og Vinger Bondelag 100 år		Kr 200
Norsenterets historie		Kr 200
Lovise og Nils Hagen med etterkommere		Kr 30
Brandvalitten	ny	Kr 30
	gammel	Kr 20
Kalendere	ny	Kr 70
	gammel	Kr 20
Kart:		
Tur-og kulturminnekart Eikeberget og Fjøserberget		Kr 50
Jakt- og turkart Kongsvinger Vestside		Kr 50

Takk til Brandvalittens lesere!

I de to siste numrene har vi etterlyst navn på personer som vi har vist bilde av under vignetten: Kjenner du disse?

Vi har fått svært god respons på spørsmålet og mange nye opplysninger er blitt ført inn i kartoteket. Vi prøver igjen:

Kjenner du disse?

Bildet er av fløtere ved Gjølstadfoss i 1935.

Gamle ord og uttrykk

av Tor Aarstad

Ordtak

Bælsvælk = seig kvist, til å bære i, for eksempel høy

Fasst = selv om (Eksempel: Je ærber innafær, fasst je bor på Finnskogen.)

Fubbe, fure = bremse med beinet, ved sparkkjøring f. eks.

Græle = krangle. Grælinnt ble ofte brukt om kaldt og utrivelig vær.

Hardvell = tungt, slitsomt

Heimø = høyrusk som blir liggende igjen på gulvet.

Huggærn = svimmel

Jati = ljå, komplett med orv og blad

Kjakabaldo = hækenamn på folk med store, tjukke kjarar.

Kjæftause = ei som er fæl til å skravle

Klæsslinne = veldig mildt vær

Kuper itte = monner ikke

Kælvedans = pudding av råmjølk. (Den aller første mjølka etter kalving – tilbehør rød saus).

Ræffælug = drivende, rask

Skonk = hofte

Skrallin = småsjuk

Sopreint fær mie = altfor mye

Tæv = lukt

Ugunt = motsols, bakvendt

Ukring = være utilpass

Væggllall = ustø, vaklevoren

Presten og hunden, dom før sæ med munden.

Det er forbi med blistringa når nerleppa er borte, sa Ormbergsdrenge. Det hadde satt seg kreft, så han skar den bort med tollekniven. (Dette med leppekreft forekom nokså ofte den tida kritt pipa var i bruk. Disse var jo veldig skjøre og lett for å brette i lommene på arbeidsfolk. Den stumpe som ble igjen ble likevel brukt, men den gikk varm uten munnstykke – og var dermed kreftfremkallende.)

Nittu som ein svart stakk.

Det er skjebnen, sa kjerringa, da lyset gikk.

En bil kan holde heile livet, bare man kjører fort nok.

Alt er vitenskap, sa gutten, han blåste ut lyset med baken.

Bok aleine gjør ingen klok, sa kjerringa, ho svidde grauten med nasen i kokeboka.

Alminnelig sunn fornuft er slett ikke så alminnelig.

Dumheten er en Guds gave om du bare forstår å bruke den.

Begynn dagen med et smil, så er det verste overstått.

Innafær betyr Oslo eller der omkring. På ein ærbesplass der inne utfordret ein Oslo-kær solungen sålessen: *Du skal få en flaske brennevin hvis du greier å si smør -*. *Smær, smær, sa solungen – hit med flæska*

Gravøl er gått ut av språket. Ordet eller betegnelsen kommer jo av øldrikkingen som var tradisjon i gamle dager. Ikke bare ved livets slutt, men også ved dets begynnelse.

Barsel betyr rett og slett barsøl!

BERGENE HOLM AS

Totalleverandør av trelast

www.bergeneholm.no

Brandval Dekk & Bilrekvisita

Stasjonsveien, 2219 Brandval

AUTORISERT BILVERKSTED

*Utfører
reparasjoner
på alle
bilmerker.*

*Skaffer alt av
deler.*

*Utfører:
EU-kontroll
Frontruteskift
Service-
Diagnose
Dekkservice/
reparasjoner
Firehjuls-kontroll*

Forhandlere av:

**PARTNER
hage og
skogsutstyr*

**TIKI / BK
tilhengere*

*Alt av dekk

* Rekvisita

BUTIKK / VERKSTED

62 8254 94 – mob. 905 31 667

”God kompetanse – tryggere kunder”

Grønt på dagen med ferdigplen fra

Nordre

Gjølstad A/S

Internett: www.plen.no e-mail: info@plen.no

Adr. 2219 Brandval Tlf.: 62 82 67 77 Fax: 62 82 94 58

Stratos Dagligvare A/S

2219 Brandval

Tlf./Fax: 62825194

Åpningstider: Mandag – Fredag kl. 0900 – 1800

Lørdag kl. 0900 – 1500

TIPPING – POST – MEDISINUTSALG

Varelevering

TID FOR SOMMERPLANTING

PRØV OSS

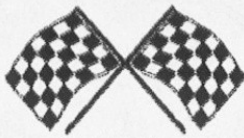
ÅPNINGSTIDER: MAN - FRE KL 10.00 - 19.00

LØRDAGER KL 10.00 - 15.00

SØNDAGER KL 12.00 - 17.00

BRANDVOL GARTNERI

2219 Brandval – tlf 62 82 51 19

FOSSEIDENGEN MOTORSPORT AS

- Dekk
- Felger
- Hengere
- Batterier
- Bilutleie
- Hengerutleie
- Bilrekvisita
- Smøreoljer
- Slitedeler
- Motorsport utstyr

Fosseidengen Motorsport AS

Eenvegen 12
2216 ROVERUD

Tlf.: 62 82 60 70
Fax: 62 82 60 71
Mob.: 90 20 28 66

TUNDAG PÅ SKINEB

lørdag, den 7. juni 2008 kl 12.00 – kl 16.00 +

Åpning, flaggheising – Fanfare v/ Ingunn Unumb	kl 12.00
Opptreden : Linn Gregussen og Paul Inge Tønseth	kl 12.05
Vinger og Odal Toraderlag	kl 13.00
Elever fra Brandval skole og Brandval juniorkorps	kl 13.45
Auksjon fra Scenen	kl 14.45
Premieutdeling og loddtrekning	kl 15.50
I Gammelstun.: Husflidslaget har salgsutstilling, Demonstrasjon av ulike håndarbeider.	
I Nistun: Orientering om slektsgranskning, bøker, dokumenter og bilder. Boksalg.	
Motorhistorisk forening viser gamle motorer.	Staudesalg
Bygdekvinnelaget serverer rømmegraut.	Kaffesalg og loddsalg.
Konkurranser: Kaste på stikka, Hesteskokasting, Dart og gåing på stylder.	
Loppemarked. Lopper kan leveres Gunhild Øiseth tlf 628 19 890. NB: Ikke klær !	
Gjenstander til auksjonen kan leveres Gunhild innen 4. juni. Store møbler bare etter avtale.	

KVELDSÅPENT PÅ SKINEB

Første torsdag hver måned fra kl 18.00 til kl 20.00 +

Torsdag 1. mai	Utgår
Torsdag 8. mai	Ryddedugnad på Bygdetunet fra kl 17.00. Ledelse: Tunstyret
Torsdag 5. juni	Tema: Dugnad før Tundagen
Torsdag 3. juli	Tema: Tjæremiler og fangstgroper ved Agnåa. Verter: Dagfinn og Jan
Torsdag 7. august	Tema: IT-gruppas og Arkivgruppas datasatsing. Verter: Reidun og Tom
Torsdag 4. september	Tema: Finnskogutvalgets oppgaver. Verter: Haldis, Henry og Paal

Tirsdagsklubben møtes på Skineb

siste tirsdagen i måneden kl 11.00 – 27. mai, 26. august og 30. september.

Slektsgranskingsgruppa har åpne møter

på Skineb følgende tirsdager fra kl 18.00 etter sommerferien: 9/9 – 14/10 – 11/11 - 11/12

Unionstur med buss til "Eidsvoll 1814" mm søndag 21. september

Fra Kongsvinger kl.09.00. Påmelding til Anne-Lise Brøderud tlf. 628 26 990 innen 12. september. Ved fulltegning før påmeldingsfrist har medlemmer med ledsagere fortrinnsrett. Se ellers neste nr.

Olsok på Skineb

Vi feirer Olsok på Brandval Bygdetun tirsdag **29. juli** fra kl 18.00. Ta med egen matkurv og gjerne et instrument.

**HISTORISK VANDRING
PÅ
FOSEID OG RAMSØYEN**lørdag **16. august** kl 11.00. Det blir kafferast underveis. Frammøte hos Halvard Foseid.